

Städning på sterilteknisk enhet, oavsiktlig överföring av bakterier

Foto: Lillemor Eriksson, 2021

Sterilteknikerutbildningen 300 Yhp, 2021

YrkesAkademin AB

Författare: Lillemor Eriksson

Handledare: Christina Bunne

Examensarbete/ Steriltekniker, 300 YH poäng vid YrkesAkademin AB, 2021

Författare: Lillemor Eriksson

Antal sidor: 16

Titel: Städning på sterilenheten, oavsiktlig överföring av bakterier

Handledare: Christina Bunne

Datum: 2021-12-15

Genom utbildningen till steriltekniker väcktes nyfikenheten på hur städningen ser ut på några olika steriltekniska enheter. Vad händer medan lokalvårdarna tar sig fram genom lokalerna i en sterilteknisk enhet, överförs bakterier på något vis oavsiktligt dit de inte ska?

I detta arbete redovisas vad som observerats under sex morgnar på tre olika steriltekniska enheter. Anteckningar kring städningen samt svar på några frågor ligger till grund för arbetet. Då det är en mängd saker som sker under städningen, ligger tyngdpunkten på hantering av städutrustning, soptömning, handskar/händer, spritning och områden som ofta berörs, så kallade tagställen.

Hur bakterier överförs till ställen inne på enheterna under städningen eftersöks framförallt, och förhoppningen är att det ger en bra grund för att samtliga inblandade i hygienarbetet på steriltekniska enheter får en klarare bild av hur det kan se ut. Förhoppningsvis ger det en fingervisning om kunskapsläget och möjligheten att utföra bra städning.

Innehållsförteckning	Sida
Bakgrund	4
Syfte och Mål	4
Metod	5
Resultat	6
Diskussion	8
Sammanfattning	11
Källförteckning	13
Bilaga 1: Anteckningsunderlag utan extra skrivutrymme	15

Bakgrund

Tidigare erfarenhet inom lokalvård leder till frågor inom andra yrkesområden, och speciellt väcks nyfikenheten kring städning i lokaler där hygienkraven är större, eller skiftar. Inom lokalvård gäller i grunden att hålla ytor för ögat synligt rena, för att minska spridning av smuts och mikroorganismer, samt föra bort sopor och fylla på material enligt beställarens beskrivning. (Städning i vårdlokaler, 2020)

Som sterilteknikerstudent ökar medvetenheten kring renhet både i stort och smått. Vikten av att ett smutsigt instrument skall lämna steriltekniska enheten helt ren, utan skador och alla mikroorganismer som trots allt finns kvar skall vara döda och överksamma då instrumentet lämnar enheten. (SIS-TR 46:2014, B 5.1)

Utbildningen ger en utförlig bild av vad som krävs för att kunna åstadkomma det, men nyfikenheten ökar också vad gäller saker som inte är direkt påverkbara av de som jobbar på enheten.

Lokalvården på enheten ställer stora krav på medvetenhet och kunskap, samt att rätt material skall finnas till hands. Den viktiga roll som daglig städning har i denna miljö väcker funderingar, och en av dem är:

Förs bakterier oavsiktligt till punkter på en sterilteknisk enhet där de inte hör hemma genom lokalvårdarna och deras städutrusning?

Syfte och Mål

En sterilteknisk enhet har olika renhetsbehov beroende på vart man befinner sig i lokalerna, och vad man sysslar med. Det är utmanande och intressant att arbeta i en sådan miljö. Varje dag finns nya saker att beakta och intressera sig för, och ett område som triggar intresset är vad som händer när personal på enheten inte jobbar.

Då lokalvård i vissa fall fortfarande är ett osynligt yrke och arbetet ibland sker vid tider då ingen annan är i lokalen, så är det svårt att egentligen veta vad som händer vid en städning. Allt ifrån vart städutrustning förvaras, vilka material och medel som används, lokalvårdarnas klädregler, kunskap och medvetenhet till hur själva städningsrutinen ser ut är intressant. Med tanke på att steriltekniska enheter har olika renhetskrav, är oavsiktlig kontaminering en viktig aspekt.

Det här arbetet ska försöka ta reda på hur städmaterial och lokalvårdare under arbetet i lokalen oavsiktligt kan tillföra bakterier till ytor där de inte ska vara. På så vis belyses om rätt

kunskap och möjligheter finns för att på ett så bra sätt som möjligt genomföra städning av god kvalitet på steriltekniska enheter.

Foto: Lillemor Eriksson, 2021

Metod

Tre steriltekniska enheter har besökts tillsammans med lokalvårdarna. De har följts under sin städning under två städpass per enhet. Det andra besöket var nödvändig då städrutiner kan vara annorlunda under veckan, samt att ta anteckningar under dag ett kan göra att fokus tas från det som händer under städningen.

För att få lite stöd för anteckningarna har stödtext och några frågor tagits med till enheterna. Underlaget för anteckningarna finns i (bilaga 1).

Då det gäller att hinna med att anteckna det som observeras, har det varit kortfattade noteringar. Men i huvudsak har de berört samma områden och samma moment.

Ett par frågor har ställts enligt (bilaga 1) men det har inte alltid varit möjligt att få svar på alla frågor, då ordinarie personal på ett ställe var sjuk. Då har frågan fått anstå. Ibland har frågorna inte varit tillämpliga.

Därefter har anteckningarna studerats för att kunna ge en bild av hur städningen sker, och vart bakterier misstänks kan överföras från en plats till en annan på ett tydligt sätt.

Observationerna ger endast en grov bild av städningen och bakterieöverföringen.

Resultat

Allmänt om städmaterial

På två av enheterna fanns anpassade utrymmen för städvagn och städutrustning inklusive kombimaskin. På den tredje enheten delade städutrustningen plats med klädnedkast och sopnedkast, samt viss sopsortering.

Samtliga moppar och trasor på två ställen preparerades innan städning. På ett ställe blöts moppar och trasor i liten hink med vatten + rengöringsmedel under städningens gång. En hink till moppar, och en hink till trasor.

Städvagnar spritas av efter varje arbetspass i ett fall, i ett annat fall töms och rengörs städvagn någon gång i månaden. I tredje fallet finns ingen uppgift kring detta pga. att ersättaren inte vet hur ordinarie personal agerar.

Kombimaskinen fylls på och töms för det omedelbara behovet på alla tre ställen, och man tar hand om rengöring av delar på en gång efter användning på enheterna.

Tagställen

I allmänhet torkas dörröppnare och handtag mm av med mikrofibertrasa. I ett fall spritas alla sådana ställen med mikrofibertrasa, de andra använde fuktade mikrofibertrasor. Den som ersatte den sjuke lokalvårdaren var något mindre uppmärksam på dessa punkter.

På en av de steriltekniska enheterna spritar personalen av alla packbord och utrustning själv. På den andra enheten torkar lokalvårdare utrustning och bord/bänkar av varannan dag. På den tredje enheten torkar lokalvårdare av bänkar och utrustning av med spritad mikrofibertrasa, och dammar runt fönster mm. med fuktad mikrofibertrasa.

Soptömning i packsal

I två av fallen fanns ingen plastpåse eller säck i sopkorgarna. Där lyfts sopkorgarna upp och töms i städvagnens säck. I det tredje fallet fanns sopsäckar hängande vid packbord. Dessa läggs i städvagnens sopsäck och byts ut mot nya.

Moppning och maskinskurning

Vid moppning av golv flyttas en del vagnar och stolar undan för åtkomst, både med händer och handskar. Detta gäller samtliga områden. Kombimaskiner körs på mer öppna områden.

Rena och smutsiga moppar plockas med händer eller handskar. Spritning av händer sker inte alltid efter detta, då fler än ett moppar används direkt efter varandra.

Handskar och händer under städning

I ett fall användes mycket mikrofibertrasor vid fuktdamning med och avtorkning med sprit. Där användes handskar mest hela tiden, och lokalvårdaren i detta fall bytte handskar ofta. I de andra fallen användes handskar endast vid avtorkning av handfat och toalett. Användandet av sprit på händerna under städningen är frekvent för de som är inskolade på enheterna.

Utbildning och kunskap om området

Samtliga lokalvårdare hade fått utbildning. SRY eller PRYL. (Lindros, 2016) Någon tyckte att den skulle behöva uppdateras. Hur internutbildning sker och hur ofta kom inte upp i frågeform eller under samtal, annat än att ordinarie personal gått bredvid och lärt upp sig för städning i steriltekniska enheten. (Städning i vårdlokaler, 2020. Sid 19), (SS 8760014:2017, 3.6)

Två av lokalvårdarna tycker de känner till verksamheten på enheten tillräckligt väl för att känna sig bekväm med sitt jobb. Två hade gärna velat se vad som egentligen händer på enheten.

Övrigt

Klädseln var samma som för operationspersonal för alla som var ordinarie personal. Ersättningsstädaren hade allmänna sjukhuskläder med tillägg av en skyddsrock. Skydd över hår användes av samtliga och inga smycken eller liknande förekom. Förkläden

användes inte under toalettrensning. Endast en observation. (Städning i vårdlokaler, 2020. Sid 10)

Rena galler och sterilpåsar i packrum undveks, och i ett fall kördes beskickningsvagnar med rena instrument in i ett annat rum för att minska kontaminering av det rena godset vid städning.

Diskussion

På det stora hela är lokalvården inom dessa tre enheter mycket bra. Utbildningen inom lokalvård är hög, och i de flesta fall har alla blivit inskolade av personal som kan städningen i dessa lokaler. I ett fall skedde en sådan inskolning i samband med ett besök.

Även då inte inskolning skett, så skall det finnas städschema för området att följa. (Städning i vårdlokaler, 2020. Sid 11) En van lokalvårdare ska kunna läsa ett sådant schema och få det mesta rätt även om den normalt sett inte städar på enheten. Det måste dock tas i beräkning att något mer bakterieöverföring kan ske via händer som inte spritats lika ofta, samt att tagställen kanske inte prioriteras lika högt om en lokalvårdare ovan med städning på sterilteknisk enhet sätts in.

Alla lokalvårdare som medverkade vid dessa observationer var mycket dedikerade och pratade om sin inställning och sin passion för sitt jobb.

Vidare i detta avsnitt lyfts de huvudpunkter som kan vara bra för steriltekniska enhetens personal att känna till, samt observationer som särskilt kan påverka resultat eller som inte sammanfaller helt med styrdokument och sunt förnuft.

Lokalvård har lyfts i status helt klart, men tyvärr finns det ännu ställen där inte alla har ett anpassat städförråd. I ett av fallen delade städutrustningen plats med sopnedkast, smutsklädesnedkast samt viss sopsortering. Det finns tydligt angivet att korskontaminering av rena och smutsiga städmaterial ska undvikas genom olika förvaring där smutsig och ren städutrustning inte ska kunna blandas ihop. (SS 8760014:2017, 5.2) Det borde innebära att det ställer krav på att annat smutsigt inte ska korskontaminera heller. De två lokalvårdarna på detta ställe är mycket medvetna om detta och hoppas på förbättring vid nästa ombyggnation. Hur mycket som dammar omkring på utrustningen som sedan kommer in på operationsavdelning och sterilteknisk enhet är svårt att avgöra utan tester, men att det är en olämplig placering för städutrustning är helt klart.

En av de andra enheterna har nyligen byggts om, och tack vare det är städutrymmet ett riktigt städutrymme, och inte en skrub, som det var förut. Nu är en personaltoalett placerad i

anslutning till städutrymmet. Huruvida det räknas som möjlighet till korskontaminering kan inte bedömas i detta arbete då det kan vara godkänt rent byggtekniskt.

Det är dock tråkigt att ett lämpligt städutrymme inte alltid ordnas förrän en ombyggnad sker på avdelningen till vilken städutrustningen ska användas.

Hur man än vrider och vänder på det, så kommer händerna, med eller utan handskar, att vara de största bakteriespridarna vid lokalvård. Oavsett spritning och bra användande av handskar, så kommer det att ske. Vid en bra lokalvård, så är resultatet minskad bakterietillväxt då man minskat antalet mikroorganismer och minskat smuts som de kan livnära sig på, trots att även bakterier även tillförs med händer och handskar när lokalvård utförs. (SOSFS 2015:10)

Naturligtvis finns tydliga anvisningar för korrekt användande av handskar i de olika områdena i en sterilteknisk enhet, i alla fall då enhetens personal jobbar. (SOSFS 2015:10) (Handbok för sterilteknisk avdelning 2019) I observationerna finns i ett fall ett högre användande av handskar, som sammanföll med att fuktdamning och spritning skedde med mikrofibertrasor. I tex packrummet skulle man kunna hävda att handskar inte skall bäras av lokalvårdare heller. Dock finns en aspekt här, och det är att mikrofibertrasor kan orsaka att händer blir väldigt torra. Valet då så pass mycket tid ägnas åt kontakt med dessa trasor är att bära handskar för att minska uttorkade händer. Vid varje moment bytte lokalvårdaren handskar och i diskrummet rengjordes ren del före oren del, och handskar byttes även vid byte från ren del till oren. Tätare spritning av händerna vid byte hade varit bra.

Självklart användes handskar vid rengöring av handfat och toalettutrymmen. De togs av direkt då det momentet var avklarat. Just här hade en spritning av händerna varit ypperligt att få till, men det var inte alltid det gjordes just precis efter att handskarna tagits av vid dessa tillfällen. Då städning av toaletter endast observerades på ett ställe, avstår jag från vidare kommentarer kring det.

Huruvida spritning av händer skedde ofta eller ej hängde samman med hur van lokalvårdaren var med att städa på den steriltekniska enheten.

Att försöka undvika att ta i vagnar, stolar och andra rörliga möbler och inredning är lönlöst. Det är ofta trångt att komma åt vissa partier på de steriltekniska enheterna, och när moppning sker behöver saker flyttas. Spritning av händer samt moppskaft är då viktigt för att minska spridningen av bakterier. Moppskaft är osäkert hur ofta de spritas av. Dock observerades inte någon sådan aktivitet mitt under städningen på något ställe. (SOSFS 2015:10)

Personalen på enheten bör vara medvetna om att samtliga vagnars handtag och övre del av stolsryggar kan ha blivit tagna i under städningen. Även sidor på vagnarna kan ha blivit

berörda med händer och handskar under den tid moppningen skett. Moppning skedde alltid efter att annan städning var slutförd i ett rum, med efterföljande skurning med maskin om utrymme fanns.

Användningen av plastpåsar och sopkorgar i packsalen i dessa tre fall skilde sig. I ett fall sätts en mindre plastsäck fast i änden av packbord eller hurts intill, så att allt skräp ska kunna slängas direkt i den och även kunna lyftas över i städvagnens sopsäck vid städning.

I de andra två fallen hade man sopkorgar i olika storlekar utan soppåsar/säckar i. Dessa tömdes över i sopsäcken på städvagnen.

Allt som då är i dammpartikelstorlek flyger då omkring i närheten av packskynken och annat som finns i närheten. Varför man valt att lösa det på detta vis kan bara spekuleras kring, men miljöarbete kan tänkas vara orsaken. (SOU 2018:84)

Helt klart finns här något att fundera på.

Städvagnen och utrustningen behöver också rengöras. Frågan är hur ofta det ska göras och om placeringen av städutrusningen ska påverka frekvensen.

Själva vagnens tagställen ska naturligtvis kunna spritas av, samt all annan utrustning, och det skall finnas med i någon typ av städbeskrivning. I ett fall torkades städvagnen av efter varje städpass, dvs. två gånger om dagen då personal avslutade sitt pass. I ett fall finns ingen information, och i det tredje fallet skedde noggrannare rengöring nån gång i månaden. Det som kan noteras är ändå att moppskaften ofta blir tagna i efter att smutsiga moppar tagits lös, utan spritning emellan, varför det kan behöva en översyn oftare under dagen, likaväl som handtaget på städvagnen. (SS 8760014:2017, 5.3)

Foto: Lillemor Eriksson, 2021

Sammanfattning

Mycket inom lokalvården på dessa tre ställen fungerar så som det finns anvisningar om. (Städning i vårdlokaler, 2020) Detta dokument avser dock inte städning i hygienklassade områden som sterilteknisk enhet och operationsavdelningar. Därför är det troligtvis så att man på vårdhygien i samverkan kommit fram till vad som ska gälla på deras sjukhus.

Det man bör vara medveten om är att allmänna tagställen i de flesta fall torkas av noga, emedan föremål i packrum och även förrådsdel flyttas lite med händer/handskar under mopplingsmoment och vid avtorkning av packbord och kringutrustning. Vissa saker lyfts vid packbord, vilket också är bra att veta inför starten av dagen. Så, stolsryggar, vagnars handtag och i vissa fall vagnssidor är ibland berörda under städningen, samt till exempel spritflaskor och tejhållare som står framme.

Sophantering är en ögonöppnare, då risk finns att damm sprids då sopkärl inne i packrum lyfts till midjehöjd och töms över i städvagnens soppåse. Just det momentet har ingen

betydelse i många områden och aktiviteter, men i ett packrum på sterilenheten skulle det kunna få konsekvenser.

I allmänhet gäller förstås att hålla städutrustningen ren, och att det finns anpassade utrymmen för det. Händer, handskar och uppenbara och mindre uppenbara tagställen är helt klart återkommande saker att jobba vidare med till den grad det är möjligt att påverka. Det är en ständig kamp att lyckas så långt som möjligt, utan att göra det omöjligt att få till stånd en så god städning som möjligt.

Lokalvården behöver, som ändå visat sig lite under denna korta observationsstudie, ha både grundutbildning och utbildning på steriltekniska enheten för att få så många moment som möjligt rätt. Dock finns sådant som görs av ren vana, som med soptömningen, och där är oklart hur den bakomliggande tanken är.

Slutligen så behöver personalen på de steriltekniska enheterna känna till vad som faktiskt händer innan de kommer till sin arbetsplats och startar dagens arbete. Vissa rutiner som finns vid dagens start förebygger en del av den bakterieöverföring som skett, och en större insikt gör också rutinerna bättre och mer kompletta.

Efter slutförda observationer har ett större intresse väckts för hur det ser ut med städning på andra steriltekniska enheter. Denna korta studie har lett till fler frågor än de svar som det gett, men inspirerar förhoppningsvis till fler studier av lokalvård inne på steriltekniska enheter. Allt för att öka patientsäkerheten.

Källförteckning

Lindros, Sofia. 2016. *Krav på ren kunskap i fastighetsbranschen*. Fastighetsfolket.se, 2 mars. <https://fastighetsfolket.se/2016/03/02/krav-pa-ren-kunskap/> (Hämtad 2021-10-27)

SFS 2010:659 *Patientsäkerhetslag*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientsakerhetslag-2010659_sfs-2010-659 (Hämtad 2021-10-24)

SIS-TR 46:2014. *Processer för rengöring desinfektion och sterilisering . Validering och rutinkontroll inom svensk vård och omsorg*

SOSFS 2015:10. *Basal hygien i vård och omsorg*.

<https://www.socialstyrelsen.se/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmannarad/konsoliderade-foreskrifter/201510-om-basal-hygien-i-var-d-och-omsorg/> (Hämtad 2021-10-31)

SOU 2018:84. *Det går om vi vill - Förslag till en hållbar plastanvändning. Betänkande av Utredningen om hållbara plastmaterial*.

<https://www.regeringen.se/4aebe/contentassets/9286487f6ecb45e2a2de0f90bfeca8e8/det-gar-om-vi-vill---forslag-till-en-hallbar-plastanvandning-sou-201884> (Hämtad 2021-10-30)

SS 8760014:2017. *Rengöring och städning för minskad smittspridning inom hälso- och sjukvård*

Steriltekniska föreningen, 2019. Handbok för sterilteknisk verksamhet.

<http://www.steriltekniska.se/Homepage/Download-File/f/1286995/h/6637c3f4419a36ac27d5ccc76b99c134/Handbok+f%C3%B6r+Sterilteknisk+verksamhet> (Hämtad 2021-10-13)

Svensk Förening för Vårdhygien, 2020. *Städning i vårdlokaler.*

https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/static.wm3.se/sites/16/media/502207_SIV_St%C3%A4dning_i_v%C3%A5rdlokaler_2.0_med_ISBN.pdf?1603611053 (Hämtad 2021-10-16)

Bilaga 1

Anteckningsunderlag utan extra skrivutrymme

Placering av städutrustning

.....

Preparering av städmaterial

Moppar

Trasor

Kontakt med trasor

.....

Kontakt med moppar

.....

Kontakt med händer med eller utan handskar

.....

Extra anteckningar

.....

Frågor efter observation

Hur har du fått reda på hur du ska städa dessa utrymmen?

Har du en städutbildning?

Vet du vilka områden som anses vara rena och smutsiga i diskrummet?

Tycker du att du vet tillräckligt om vad som sker på steriltekniska enheten för att kunna göra ett så bra jobb som möjligt?

Finns det något som skulle kunna underlätta ditt arbete just här? Något som du funderat på.